

Nr 693

Av herr **Eriksson** i Bäckmora m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 74, angående viss omorganisation av lantmäteriväsendet och rikets allmänna kartverk, m. m.

Enligt vad som redovisas i den föreliggande propositionen nr 74 med förslag till viss omorganisation av lantmäteriväsendet och rikets allmänna kartverk uppgick den totala arbetsbalansen vid årsskiftet 1958/59 i lantmäteriets allmänna verksamhet inom hela riket till cirka 15 arbetsmånader. Det har enligt propositionen ansetts erforderligt att åstadkomma en sänkning av denna arbetsbalans med 3—6 arbetsmånader. För sänkning av arbetsbalansen med 6 arbetsmånader erfordras enligt lantmäterikommittén en produktionsökning i den allmänna verksamheten med cirka 8 % av medelproduktionen under åren 1953—1957.

Inom Gävleborgs län uppgick arbetsbalanserna vid årsskiftena 1958/59 och 1959/60 till följande antal månader per befattningshavare.

	Årsskifte	
	1958/59	1959/60
Lantmätare	18	23
Mätningstekniker	16	19
Kontorspersonal	15	19
Totalt	16	20

Av sammanställningen framgår att arbetsbalanserna inom Gävleborgs län var vid årsskiftet 1958/59 högre och vid årsskiftet 1959/60 avsevärt högre än vad som angivits i propositionen som genomsnitt för riket vid årsskiftet 1958/59. Arbetsbalansen var särskilt besvärande beträffande den mest kvalificerade arbetskraften.

Inom länet finns för allmän lantmäteriverksamhet för närvarande 11 organisationsenheter, nämligen 8 lantmäteridistrikt, en distriktslantmätarenhet på övergångsstat samt 2 enheter som står till länsstyrelsens och överlantmätarens föfogande. Denna organisation har ej visat sig maktigt att bemästra hittills uppkomna arbetsbalanser. Det har tidigare också fastslagits bl. a. vid förslag om jämkningar i distriktsindelningen åren 1954 och 1955 att antalet distrikt inom Gävleborgs län underdimensionerats vid 1948 års omorganisation. Omnämnda förslag innebar bl. a. att ett distrikt från annat län skulle flyttas över till Gävleborgs län och in-

placeras i Hudiksvallsregionen. Alla sakliga skäl talade för ändringen ehuru man med hänsyn till lantmäterikommitténs arbete icke då ansåg sig böra genomföra densamma.

Syftemålet med det i propositionen angivna organisationsförslaget har angivits vara att i första hand nedbringa de höga arbetsbalanserna och vidare möjliggöra att lantmäteriet skall kunna mottaga och genomföra nya arbetsuppgifter som närmast har samband med jordbrukets och skogsbrukets yttre rationalisering. Detta syftemål vill man i organisatoriskt avseende nå på följande vägar.

1. Rationaliserade arbetsrutiner

De arbetsrutiner som här avses är de tekniska rutiner som sysselsätter biträdespersonalen. Lantmäterikommittén har angivit att rationalisering i detta avseende enligt kommitténs uppfattning kan tillgodoses om man om möjligt undviker smärre distriktsenheter än de som sysselsätter i genomsnitt cirka 10 befattningshavare.

2. Överflyttning av vissa arbetsuppgifter från mer kvalificerad personal till mindre kvalificerad sådan

Av den sammanställning med personalberäkningar som framlagts av lantmäterikommittén framgår att man i den nya organisationen tänkt sig följande personalsammansättning för allmän verksamhet:

Lantmätare	280	28,4 %
Mätningstekniker	326	33,0 %
Kontorspersonal	381	38,6 %
Summa	987	100,0 %

3. Tillsättande av särskilda specialorganisationer för fastighetsregleringar föranledda av jordbrukets och skogsbrukets rationalisering samt projektering av motorvägar

Dylika organisationer, vilka skulle tillsättas i mån av uppkommet behov, skulle från distrikten avlasta sådana arbetsuppgifter som ej inräknas i allmän verksamhet.

Med beaktande av ovannämnda vägar för effektivisering och förstärkning av lantmäteriets arbetsinsatser har för den allmänna verksamheten föreslagits indelning av riket i 110 lantmäteridistrikt. Detta antal distriktsenheter har erhållits efter bedömning som närmare redovisas i lantmäterikommitténs betänkande. Härvid har man utgått från att 5 distrikt och 2 specialorganisationer inrättas i Gävleborgs län. I reservation till betänkandet har experterna Arnberg och Lodmark förordat inrättande av förutom specialorganisationer minst 118 distrikt, varav 7 distrikt inom Gävleborgs län.

Man torde på nedannämnda skäl kunna uttala att antalet distrikt inom Gävleborgs län uppenbarligen är underdimensionerat och därest den nya distriktsindelningen med blott 5 distrikt i länet genomföres detta skulle innebära svåra hinder för en godtagbar service åt kommuner och enskilda.

4. *Beträffande rationaliserade arbetsrutiner*

Man har i proposition godtagit en distriktsstorlek som i genomsnitt sysselsätter cirka 9 befattningshavare (987 befattningshavare å 110 distrikt). Inom Gävleborgs län sysselsattes inom distriktsorganisationen med allmän verksamhet år 1958 cirka 62 befattningshavare. Med endast obetydliga personella förstärkningar i länet, vilka torde bli erforderliga för nedbringande av arbetsbalanserna, skulle 7 distrikt vardera erhålla 9—10 befattningshavare. 5 distrikt med 13—14 befattningshavare vardera skulle med hänsyn till behovet av kvalificerad arbetskraft och kraven på kommunservice och lokalkännedom icke innebära en ändamålsenlig organisation. En så kraftig nedskärning av antalet organisationsenheter som från nuvarande 11 till 5 skulle innebära en avsevärd decimering av den mest kvalificerade arbetskraften, nämligen organisationscheferna. Den nuvarande arbetsbalansen om 23 arbetsmånader för varje lantmätare i länet skulle härigenom ej kunna bemästras.

5. *Överflyttning av vissa arbetsuppgifter från mer kvalificerad personal till mindre kvalificerad sådan*

Under åren 1955—1959 har arbetskraften beträffande allmän verksamhet procentuellt varit fördelad å följande sätt inom länet:

	År					Enligt lantmäterikommitténs förslag
	1955	1956	1957	1958	1959	
Lantmätare	34,8	32,4	31,1	29,9	29,0	28,4
Mätningstekniker	31,1	30,1	31,6	32,0	34,9	33,0
Kontorspersonal	34,1	37,5	37,3	38,1	36,1	38,6

Siffrorna visar dels att en successiv överflyttning av arbetsuppgifter från lantmätare till biträdespersonal faktiskt ägt rum de senaste fem åren, dels att den nuvarande personalfördelningen mellan olika kategorier befattningshavare i stort sett överensstämmer med den planerade genomsnittliga personalfördelningen för riket. Härvid bör emellertid beaktas de svåra fastighetsförhållandena inom stora delar av Gävleborgs län, vilka förhållanden kräver ett procentuellt högre antal kvalificerade befattningshavare än inom andra delar av riket. Inom ett län med särskilt svårbemästrade fastighetsrättsliga problem krävs av

organisationscheferna en mycket god lokalkännedom och god kontakt med den förrättningsökande allmänheten. Distriktsenheterna måste här göras mindre än i andra delar av landet. Nedskärningen av antalet organisationsenheter för allmän verksamhet från 11 till 7 skulle — för Gävleborgs del — medgiva tillräckliga möjligheter att på lång sikt fortsätta en ur rättssäkerhetssynpunkt möjlig överflyttning av arbetsuppgifter från högre till lägre kvalificerade befattningshavare. Denna fråga äger i övrigt samband med den framtida utbildningen av biträdespersonalen inom lantmäteriet.

6. *Tillsättande av särskilda specialorganisationer för fastighetsregleringar föranledda av jordbrukets och skogsbrukets rationalisering samt projektering av motorvägar*

Av överlantmätarens årsberättelse för lantmäteriverksamheten inom Gävleborgs län framgår att det i den nuvarande arbetsbalansen inte finns sådana uppgifter som enligt departementschefens uttalande i propositionen skall åvila specialorganisationerna. Gävleborgs län hör emellertid till de län där yttre rationaliseringar för skogsbruk och jordbruk kommer att få mycket stor omfattning. De 2 specialorganisationer som enligt förslaget skulle inrättas inom Gävleborgs län kommer inom snar framtid att få mycket stora nya arbetsuppgifter om statsmakternas intentioner i fråga om särskilt skogsbrukets yttre rationalisering förverkligas. Man kan därför ej räkna med att 2 specialorganisationer inom Gävleborgs län skall kunna avlasta den nuvarande balansen i fråga om allmän verksamhet. Specialorganisationerna blir helt upptagna med helt nya arbetsuppgifter, medan den nuvarande allmänna verksamheten kommer att åvila distriktet.

Inom Järvsö lantmäteridistrikt, vilket av lantmäterikommittén föreslås indraget, råder svårigheter av speciell natur vilka förtjänar att särskilt framhållas.

Den av staten understödda jordbruksrationaliseringen försvåras av nödvändigheten att legalisera de allmänt förekommande sämjedelningarna i och för sammanläggning av brukningsdelar. Behovet av lantmätare på orten kan därför ej ifrågasättas. Sakägarnas nytta och intresse av att lantmätaren är stationerad på orten torde icke behöva närmare belysas. Med hänsyn till de omfattande arbetsuppgifterna inom området torde den föreslagna omorganisationen medföra avsevärt ökade kostnader för resor och traktamenten till lantmäteripersonal, och vidare tillspillogives den tid som kommer att åtgå för resor. Även sakägarna kommer att drabbas av ökade kostnader för resor och tidsförlust i och med att lantmätaren stationeras på annan ort.

Järvsö kommun har sökt främja och underlätta arbetsförhållandena för lantmäteripersonalen i distriktet. År 1955 inflyttade lantmäterikon-

toret i nya och enligt tidens krav ändamålsenliga lokaler som kommunen låtit inreda i nyuppförd byggnad. Kommunen har därjämte ordnat bostäder åt personalen. Vid kontoret finns ett distriktsarkiv, omfattande bl. a. kopior av kartorna från det år 1827 avslutade storskiftet samt flygfotobilder över stora delar av kommunen. Dessa kartor och kopior har bekostats av Järvsö sockens stora skifteslag. Arkivet är av stort värde ej blott för lantmätaren utan även för kommunens jordägare som, om arkivet skall flyttas, får svårare att utnyttja detsamma.

De insatser som gjorts av kommunen och det värde som lantmäteridistriktet utgör för ifrågavarande bygder skulle omintetgöras vid en indragning av distriktet. Det finns i princip ingenting att erinra mot de rationaliseringssträvanden som åsyftas i propositionen och mot riktigheten av att de kräver en viss nedskärning av antalet organisationsenheter för allmän verksamhet. Frågan gäller endast om — mot bakgrunden av att en kraftig upprustning av lantmäteriets resurser är nödvändig — ej denna nedskärning av antalet distrikt enligt propositionen blivit större än som är ändamålsenligt.

Ovan har påvisats att beträffande Gävleborgs län en nedskärning av antalet distrikt till 7 och indragning av de nu i allmän verksamhet ssyselsatta förfogandetjänsterna och distriktslantmätartjänsten på övergångsstat skulle fullt tillgodose de rationaliseringssträvanden som ligger till grund för omorganisationsförslaget. Detta skulle i förhållande till propositionen innebära en ökning av antalet distrikt i Gävleborgs län med 2 och i hela landet med minst 8 enligt reservanternas i lantmäterikommittén. Härtill kommer det särskilda behovet av specialorganisationer.

Med stöd av vad ovan anfört hemställes,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 74 måtte medge att den nya indelningen av landets lantmäteriväsende må omfatta högst 118 lantmäteridistrikt i enlighet med vad i motionen anförts samt anvisa medel till en organisation av nämnda omfattning, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga personalramar samt avlönings- och omkostnadsstater m. m.

Stockholm den 22 mars 1960

John Eriksson
i Bäckmora

Sven Ekström
i Iggesund

Hans Nordgren

Anders Haglund

Gunbjörg Thunvall

N. Stenberg